

DANSKE RESUMEER

Håkon Fyhn, Jens Røyrvik & Petter Almklov: Revurdering av maktbegrepet i teknologiens tidsalder. Makttransformasjoner i teknologiske styringssystemer

Det er et mønster i måten makt flytter på seg i dag, et mønster som gjør det nødvendig å revurdere hvordan vi forstår maktbegrepet. Vanlige eksempler på maktforskyving relatert til teknologi er nye maktkonsentrasjoner i globale digitale selskaper som Google og Facebook, og tilsvarende avmakt i den andre enden av brukergrensesnittene. Andre eksempler viser til digitale teknologier som drivere for demokratisering og oppløsning av gamle hegemonier. Denne artikkelen undersøker ikke bare forskyving av makt, men heller en *transformasjon* av makt og produksjon av *menneskelig avmakt*, som resultater av teknologisk erobring av virkeligheten. Artikkelen fokuserer på tre case-studier av teknologisering av arbeidspraksiser, og gjennom dette undersøkes ulike maktforskyvinger og transformasjoner: 1) Standardisering av undersøkelsesprosessen i det norske barnevernet, som blant annet både legitimerer saksbehandleres vurderinger samtidig som faglig skjønn gjøres illegitimt; 2) Et såkalt prestasjonsstyringssystem i en større norsk bedrift, som gjennom å beregne ansattes prestasjoner og adferd underminerer kollektive forhandlinger, fagforeninger og trepartssamarbeidet; 3) en såkalt energikalkulator som dokumenterer energieffektiviseringstiltak, og som ender opp med å overprøve den faglige kompetansen til håndverkere. Alle eksemplene viser hvordan avmakt produseres, der det standardiserende og kvantifiserende representasjonssystemet undertrykker praksiskunnskap og menneskelige relasjoner, men dette skjer uten at tilsvarende makt produseres et annet sted. Det er åpenbart hvor makten går fra (saksbehandleren, håndverkeren, fagforeningen), men det er ikke åpenbart hvem som får makt på bekostning av disse. Bli makten borte, eller tar den former som gjør den ugjenkjennelig i de etablerte maktdiskursene? Med dette utgangspunktet leder undersøkelsen til et maktbegrep som tar høyde for hvordan teknologiske systemer i seg selv „spiser makt“ og teknologikken selv styrkes.

Søgeord: makttransformasjon, teknologi, styringssystem, digitalisering, arbeidsliv, empirisk filosofi

Rasmus Tyge Haarløv: Trafikmodellers betydning for grøn mobilitet. En diskussion af datagrundlaget for Københavns trafikmodel

Denne artikel undersøger, hvordan trafikmodeller repræsenterer og medierer trafikfænomener for embedsfolk og trafikplanlæggere i Københavns Kommune. En trafikmodel er et softwareprogram, der modellerer transportadfærd for en befolkningsgruppe på baggrund af forskellige input. I forbindelse med infrastrukturprojekter i København og omegn anvendes transportmodellering med henblik på at bestemme karakteren af forskellige trafikfænomener såsom bilisme, kollektiv trafik eller cyklisme. Fra og med sommeren 2020 tages en ny, videreudviklet trafikmodel i brug, som har et bredere og mere finmasket perspektiv på trafikfænomener end den nuværende transportmodel. Mens en række transportfænomener enten er usynlige eller i bedste fald negligerede og upræcise i den nuværende transportmodel, betyder ny og mere præcis modellering af eksempelvis fodgængere, parkeringsforhold, delebiler og kombinationsrejser, at disse transportfænomener bliver „virkelige“ for beslutningstagere. For bedre at kunne forstå, hvordan en trafikmodel former „synet“ og transportoverblikket hos embedsfolk og politikere, inddrager jeg antropolog James Scotts idéer om, hvordan en stat ser, samt postfænomnolog Peter-Paul Verbeeks idéer om, hvordan teknologier kan siges at åbne verden. Artiklen demonstrerer dels, hvordan den nuværende trafikmodel er et modstridende og uhensigtsmæssigt beslutningsstøtteværktøj i henhold til Københavns CO₂-mål, dels hvordan forskellige former for transportmodellering inddrages i samfundsøkonomiske cost-benefit-analyser og dermed i høj grad danner beslutningsgrundlag for, hvordan Københavns gader indrettes.

Søgeord: transportmodellering, grøn mobilitet, postfænomnologi, samfundsøkonomiske analyser, teknologifilosofi, statsantropologi

Diana Schack Thoft & Anders Kalsgaard Møller: Inddragelse af personer med demens og pårørende i udviklingen af tryghedsskabende demens-teknologier

Denne artikel tager udgangspunkt i et offentlig-privat innovationsprojekt, hvor der arbejdes med en partcipatorisk designtilgang. I projektet blev personer med demens og pårørende involveret i idégenereringsfasen i udviklingen af en ny GPS-løsning. Ofte inddrages især personer med demens ikke i forskningsarbejder, hvilket betyder, at der mangler viden om, hvilke behov og ønsker denne gruppe har. I projektet blev der afholdt tre workshops for henholdsvis personer med demens og pårørende med anvendelse af kreative generative værktøjer. Under workshopperne blev deltagende observation anvendt for at indsamle data om

deltagernes ønsker og behov til en ny GPS-løsning, deres vurdering af eksisterende løsninger på markedet samt deres holdninger til overvågningsaspektet. Undersøgelsen viser, at personerne med demens og pårørende er opmærksomme på de udfordringer og bekymringer, der er knyttet til det at finde vej for personer med demens. Ligeledes udtrykker de i varierende grad et behov for sikkerhed og beskriver forskellige strategier, som de allerede anvender. Deltagerne forholder sig kritisk til de eksisterende løsninger, og hvordan de dækker deres behov. I forhold til overvågningsaspektet er de optaget af behovet for autonomi kontra behovet for sikkerhed og tryghed. Det konkluderes, at personer med demens og pårørende kan have forskellige opfattelser af behovet for demenssikring, men at de til en vis grad har forståelse for hinandens perspektiver. Overvågning kan således accepteres, hvis det kun benyttes, når det er relevant, og kun involverer nærmeste pårørende. Det konkluderes, at en fremtidig løsning skal introduceres tidligt, og det i starten kan anvendes som et hjælpemiddel til personerne med demens for på sigt at overgå til pårørende, så de kan lokalisere personen med demens efter behov.

Søgeord: demens, GPS-løsning, overvågning, autonomi, partcipatorisk forskning, partcipatorisk design

Thomas Friis Søgaard: Brune og hvide bude. Mobiltelefonen som medskaber af budservicemarkedet for illegale rusmidler

I de senere år har udbredelsen af „nye“ kommunikationsteknologier forandret måden, hvorpå illegale rusmidler handles og distribueres. Handel med illegale rusmidler foregår i stigende grad på online kryptomarkeder, sociale medier eller ved hjælp af mobiltelefoner. Berry (2018) har derfor konkluderet, at stofmarkeder bedst kan forstås som sociotekniske netværk, da de i stigende grad formes i samspillet mellem sociale og teknologiske processer. På den baggrund belyser artiklen, hvilken rolle brugen af mobiltelefoner spiller i udformningen af stofhandel baseret på et de-ringer-vi-bringer-koncept. I artiklen argumenteres der for, at et fokus på de forskellige måder, stofsælgeres salgstelefon bliver „enacted“ (Law 1999) på, kan fungere som en prisme, hvorigennem vi kan få indblik i de forskellige og delvis overlappende sociotekniske netværk (Mol 2002), som i dag giver form til det mobiltelefonbaserede budservicemarked for illegale rusmidler i Danmark. Artiklen er baseret på interviews med aktive stofsælgere og -købere. Den viser, hvordan salgstelefonen artikuleres på fem forskellige måder: som et *redskab* til intern koordinering af budserviceforretningen, som et *kommercielt passagepunkt* for stofkunder, som et *svagt led*, som politiet forsøger at udnytte til at opspore salgs/købsnetværk, og som en *vare og et middel til fjendtlig markedsovertagelse*,

som når kriminelle enten sælger telefonbaserede kundeporteføljer eller forsøger at erobre markedsandele ved at stjæle deres konkurrenters salgstelefoner.

Søgeord: stofmarked, mobiltelefon, narkotikahandel, narkotikasælgere, aktør-netværk, Danmark

Kirsten Marie Raahauge: Rumantropologier. I velfærdens, hjemmenes og hjemssøgelsernes verden

Rumantropologier. I velfærdens, hjemmenes og hjemssøgelsernes verden er en professortilrædelsesforelæsning, som blev holdt på Det kongelige danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK) 6.2.2020. Velfærdsrum, hjemssøgte steder og private hjem er de konkrete udgangspunkter for talen, som angår antropologiske perspektiver på rum og mangler, fravær, forskydninger, blinde pletter, blindgyder og SLOAPs. De tre rumtyper sættes gensidigt i spil og bliver belyst som en slags velfærdens terrain vague, mens rumundersøgelser som fænomen samt de indsigter og blinde vinkler, lakuner og forskydninger, der opstår, når man betragter steder og hændelser gennem antropologisk optik, bliver diskuteret.

Søgeord: rumantropologi, velfærd, hjemssøgte huse, hjem, hygge, dekonstruktion